

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxíu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.

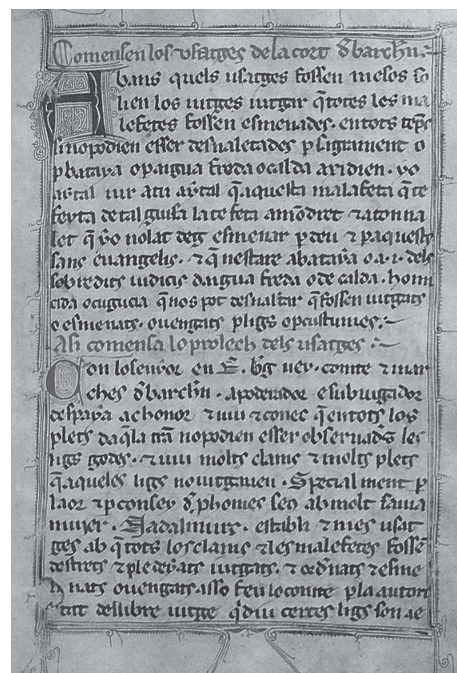
La biblioteca del rector

En el número 39 de Falchs (p. 321-322), ja es va parlar de Jeroni Gallart Costafranca, rector de la parròquia. Ara voldríem fer referència a la seva biblioteca. La coneixem gràcies al seu inventari de béns relictos, fet en data del 17 de maig de 1630 (AHPM 4581).

Aquesta era formada per 174 volums (si es comptabilitzen els quaranta còdexs litúrgics consignats en un sol ítem [131]). És una biblioteca notable per la seva magnitud, però també prou interessant pels seus títols, i mereixedora d'un estudi aprofundit que tinc en procés d'elaboració. Ara, però, puc donar en aquesta nota la transcripció de la pràctica totalitat del seu inventari, del qual voldria fer tan sols aquí unes remarques essencials. D'entrada, cal especificar que els números que van entre claudàtors corresponen a l'ordre en que el notari els va inventariar. La classificació dels llibres per temàtiques és resultat de la recerca dels autors i els títols en les monografies i catàlegs especialitzats (treball que per motius d'espai no hi és inclòs). Sí que és necessari, però, explicitar algunes pautes que orienten a tot estudiós a l'hora de tractar aquest tipus de documents.

En primer lloc, cal veure que l'autor de l'inventari no es altre que un notari. És sabut que els notaris i escriptors identificaven els llibres, bé per l'autor, bé pel títol, o per ambdós alhora, i no necessàriament el copiaven literalment de la portada interior, sinó que el podien també designar pel nom col·loquial amb que era conegut. Per suposat, el redactor no tenia cap obligació de llegir-los. Això fa que en algunes ocasions la identificació sigui només probable. Quan es dona aquest cas, és indicat amb un signe d'interrogació (?). Val a dir que la lectura paleogràfica del document presenta certa dificultat, i, en concret, quatre entrades no les he pogut encara llegir de manera prou satisfactòria i, per tant no les he inclòs en la transcripció [ítem 14, 31, 27, 51]; en d'altres vacil·lo en la lectura, i ho expresso també amb el signe interrogatiu tot fent a vegades una proposta. Els punts suspensius entre claudàtors [...] designen una llacuna en la lectura. El [sic] (així, en llatí) indica que el que s'ha llegit és del tot correcte, malgrat hi hagi un o més errors de redacció. Cinc títols no tenen encara una atribució clara per l'ambigüitat o raresa de la seva denominació (són els inclosos en el l'apartat XVIII "Per identificar").

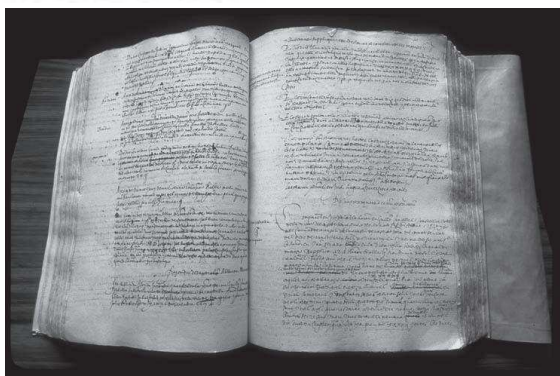
En un altre ordre, cal dir que encara que el títol del llibre estigui escrit en català, això no implica en absolut que el text del llibre hagi estat en el mateix idioma. Més aviat, resulta lògic suposar el contrari: que inicialment el llibre ha d'estar escrit en la llengua sàvia.

Còdex medieval

En algunes entrades s'especifica que els llibres eren manuscrits (de mà), o bé impresos (d'estampa). L'estudiós actual pot pensar que quan no s'especifica res al respecte, es tracta de llibres impresos, però en títols anteriors a la creació de la impremta (any 1460), i fins i tot amb posterioritat, no disposem de cap garantia al respecte. El llibre seguia sent un objecte costós econòmicament; si es disposava d'un exemplar manuscrit, no tenia perquè substituir-se per un d'imprès, i molt menys en ambients rurals on era més difícil la seva adquisició degut a la llunyania de les grans ciutats on treballaven les imprentes. Barcelona, Sevilla, Salamanca, Madrid, Montpeller i Lyon, són alguns dels indrets d'on podien provenir les edicions de que disposava en Jeroni Gallart (en funció de les variants de l'autor i títols, i la data i indrets de les edicions conegudes).

Finalment, i ja en referència als continguts, és remarcable la presència, entre altres, d'un escriptor com Erasme de Rotterdam. En aquelles dates les seves obres eren incloses dins dels índexs de llibres prohibits per l'Inquisició. Això vol dir que en Gallart, en principi, havia de disposar d'un permís de l'autoritat eclesiàstica per a llegir-los. És també interessant la presència de clàssics romans i més encara grecs, mostra d'una permeabilitat als corrents renaixentistes del segle XVI, ja que cal tenir en compte que aquesta biblioteca es formaria bàsicament en la segona meitat de la quinzena centúria. De manera

Manual notarial

general, el caràcter escolàstic de la biblioteca és clar, tal com ho mostra la gran presència de llibres de Tomàs d'Aquino i d'Aristòtil i, en conjunt, d'autors medievals, fet que demostra una estada prou profitosa en una universitat. Això, però, no impedí a Jeroni Gallart que fes la lectura de llibres d'espiritualitat, d'acord amb el fort corrent de la mística castellana d'aquella època, influenciat per l'erasmisme i per la Devotio moderna procedent del nord d'Europa ja des del segle XIV.

Relació de llibres

I. BÍBLICA

[16] Item, una Bíblia. [22] Item, altre Biblia [sic]. [46] Item, un tomo Expositio Novi et Veteris Testamenti. [33] Item, un tomo Conrado, Locorum comunium scripture. [66] Item, un tomo de Conrado, Locorum comunium. [100] Item, un libro de Conrado, De llocs comuns. [49] Item, Concordancias Sacre Scripture. [82] Item, un tomo de Genebrado. [88] Item, un tomo de Enerracions Evangelicarum. [103] Item, un tomo Figure Bible. [117] Item, un tomo Enarrationes Evangelia.

II. LITÚRGICA

[1] Primo, un missal gran. [3] Item, un tomo de sermons de [...]. [4] Item, un altra tomo de sermons de [...]. [5] Item, un Ordinari de Urgell. [10] Item, uns Costums de mysses. [13] Item, un tomo de Durando. [44] Item, un tomo de Durando. [73] Item, un Aduran, vell. [67] Item, un tomo de Durando bisbe. [71] Item, una [...] de myssas. [89] Item, un Rationale divinatorum officiorum. [109] Item, primera y segona part de Coros de Música [...]. [131] Item, quaranta thomos de Ordinariis.

III. PASTORAL

[9] Item, una Prèdica, estampada, de Alarcuin. [61] Item, un tomo de Sermons de sants [...] Leonart de [...]. [74] Item, un tomo de Sermons, de Turpini. [79] Item, un tomo de Sermons, Egidi Turpiani. [107] Item, un libre de Sermons Dominicals, different. [116] Item, un tomo Patris Guillermi de Padrassa. [117] Item, una Summa de Padrassa.

IV. PATRÍSTICA

[32] Item, sis tomo de Les vides dels Sants Pares. [41] Item, un tomo divi Augustini. [42] Item, un tomo de Josephi Judei. [85] Item, dita [...] sobre Job. [91] Item, un tomo de Sant Antonio. [93] Item, un tomo de Antonio.

V. HAGIOGRAFIA

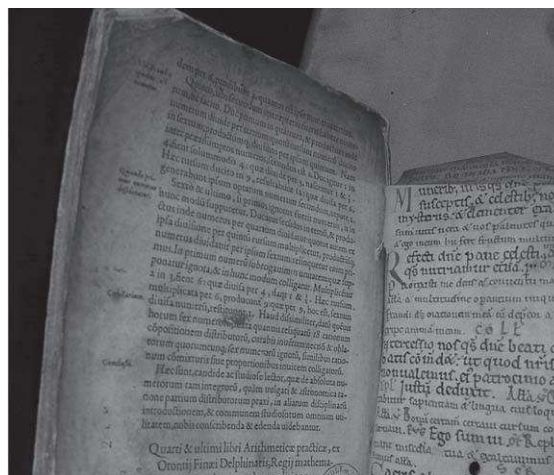
[54] Item, un tomo gran de La historia de St. Ignasi a Castella. [78] Item, un tomo Joanis Luzun. [81] Item, la cual concruació [sic] dels de Itàlia. [90] Item, Les revelacions de Santa Geltrudis. [99] Item, un libro dels Cossos Sants.

VI. ESPIRITUALITAT

[28] Item, un tomo de la Imago de la vida christiana. [29] Item, un tomo de Petri Menema. [sic, per de Mena (?)]. [38] Item, un Calapí. [39] Item, Vita Christi, de Fontseca. [40] Item, un tomo de Francisco Molanicentas, De genuie, in libello de pregamí. [53] Item, Summa dita Candala Lucidarium (?) [...]. [69] Item, un tomo de Cicot e de un missal sobre los quatre llibres de les scriptures. [70] Item, un tomo Documentos de las Almas. [72] Item, Conc<l>usiones Reverendi fratri Franciscum. [76] Item, la Excitació a la devoció del Rossari. [95] Item, unes Meditacions del an e dels dies. [123] Item, un Tesoro Espiritual.

VII. TEOLOGIA MEDIEVAL

[11] Item, sinch tomos de les Obres de St. Thomàs, ab cubertas de cartró, cuir o avesal. [12] Item, altres sinch tomos, ab cubertas de pregamí, de les mateixes obres. [60] Item, una Expositio de St. Thomàs in libro Aristotelis. [80] Item, un tomo Bonaventura Balneo. [121] Item, Didàctica de Guillermo. [126] Item, una Suma de Sant Thomàs Contra Gentiles. [127] Item, les Qüestions disputandas de Sant Thomàs, thomos grans. [124] Item, un tomo gran de volum super Thomas. [64] Item, una Summa de la Potestat ecclesiastica. [15] Item, alro tomo de Maldonado, Sobre los Evangelistas. [18] Item, un Anselm. [19] Item, un libret del Art, de Ramon Llull. [77] Item, Petro Lombardo. [21] Item, un altre del Mestre de les Sentències. [114] Item, un tomo Opus super Sentencias. [125] Item, Suares thomo 2º In tertia parte [...].

Libre imprès

VIII. TEOLOGIA-REFORMA CATÒLICA

[92] Item, un tomo del Mestre de les Escritures. [24] Item, un libro de Luis Vives (?). [43] Item, un tomo de Ramon de Sorio. [62] Item, un tomo de fra Francesc de Victoria. [65] Item, un tomo Declamació de indulgències. [68] Item, una Explicació de la bulla. [108] Item, Luis Alfonso Archiepiscopo. [130] Navarro, De redditibus ecclesiis. [59] Item, lo Manual de Navarro. [63] Item, tomo de Vileta.

IX. TEOLOGIA-REFORMA

[30] Item, un tomo de Arasma, Recordatio de Consuetudis (?). [84] Item, un tomo de Arasma. [113] Item, la Historia de Scisma de Angatira [sic, per 'Anglaterra'].

X. JURÍDICA

[2] Item, unes Constitucions sinodals de Vich. [7] Item, una Suma del Concili de Trento, de mà. [25] Item, altre

Concili de Trento. [104] Item, un Consili com a Breviari [sic]. [52] Item, una Summa Gratiani.

XI. CLÀSSICS DE L'ANTIGUITAT

[47] Item, Lactantio Firmino gran. [75] Item, los Comentarís de César. [83] Item, la [...] Terenci [...]. [101] Item, un Terenci. [86] Item, Gelio, Cedula Terribilis divinorum. [87] Item, un tomo de Quintilià. [94] Item, un Ciceró e Dasià (?). [128] Item, un Ciceró, De Philosophia. [96] Item, un libret de Euripides. [97] Item, un Quinto Orasio. [102] Item, un tomo In Oraci d'un Pauli Epistolas [sic]. [112] Item, un Tito Livio. [110] Item, Selusti. [111] Item, de la continuació (?). [122] Item, Justino de Trogo Compeio [sic].

XII. FILOSOFIA

[6] Item, una Física, de Aristòtil. [8] Item, una Lògica, de Aristòtil, de mà. [34] Item, un tomo de les Sentències, de Aristòtil. [37] Item, una Física, de Aristòtil. [45] Item, una Metafísica, gran, de Aristòtil. [56] Item, un tomo gran de Aristòtil, De Celo. [57] Item, una Lògica, de Aristòtil. [115] Item, una Física, de Aristòtil Sica [sic]. [118] Item, les Ètiques, de Aristòtil. [105] Item, una lògica y física, de mà.

XIII. POESIA

[23] Item, un tomo de Geraldo. [26] Item, altro tomo de Geraldo.

XIV. CIÈNCIES DE LA NATURALSA

[48] Item, un tomo de Teodoreto. [98] Item, uns

manuscrits de Vilanova en la Francia (?). [20] Item, un libro de Boscho. [120] Item, una Esfera de Sacro Boscho.

XV. GRAMÀTICA

[106] Item, una Gramàtica de Meries (?).

XVI. COMPTABILITAT PERSONAL

[17] Item, la tutoria dels comptes de Berga (?). [133] Primo, los crèdits de dit quondam de tali que designava ab un memorial ab rendes. [134] Item, altro memorial dels censals y volans que-s designava ab la forma al peu del present inventari: item, lo splet de la anata que toca a dit rector; item, tresentes lliures en que-s havian a la taula de la present ciutat; item, altres trenta lliures que a deposades.

XVII. COSTUMS

[50] Item, un segon tomo de Tinxillo. [per Trujillo (?)].

XVIII. PER IDENTIFICAR

[35] Item, un libro de Geraldo Mosca. [55] Item, un tomo Joannis Duran [...]. [58] Item, Thomàs Climent Perniciticio [sic]. [119] Item, Protestatione in Floretum. [129] Item, un tomo de Gastano, gran.

ANNEX. ICONOGRAFIA

[131] Item, sinc quadros de ermitans. [132] Item, dos quadros, hu de Sant Thomàs y una Sibil-la.

Miquel Torras i Cortina
Professor de la U.A.B.